

ASIA

Kunnanhallituksen menettely asiakirjapyyntöä käsittelyssä

KANTELU

Kantelija arvostelee 17.1.2016 oikeuskanslerinvirastoon saapuneessa kirjoituksessaan X:n kunnanhallituksen menettelyä kanslistin toimen henkilövaalivalinnassa. Kantelija katsoo muun muassa, että kunnanhallituksen olisi tullut päätöksessään tuoda esille ne lainkohdat, joihin se perustaa päätöksensä, sekä että kunnanhallituksen päätös olisi tullut perustella kantelijan tekemään oikaisuvaatimukseen annetussa ratkaisussa. Kantelija arvostelee lisäksi sitä, ettei hän ole saanut pyytämäänsä lisätietoa rekrytoinnista ja valinnasta, eikä hänelle myöskään ole ilmoitettu, mihin kieltäytyminen perustuu.

SELVITYS

X:n kunnanhallituksen selvitys on annettu 28.4.2016. Selvityksessään kunnanhallitus toteaa, ettei henkilövaalin yhteydessä laadita hakijoiden ansiovertailuja sisältävää muistiota. Kantelijalle on selvityksen mukaan toimitettu kaikki ne asiakirjat, jotka ovat olleet toimitettavissa.

VASTINE

Vastine on annettu 11.6.2016.

RATKAISU

Kanslistin valinta

X:n kunnanhallitus on 7.12.2015 päättänyt valita kanslistin toimeen metsätalousinsinööri, markkinointimerkonomi A:n. Päätökseen tyytymättömällä on ollut mahdollisuus tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus kunnanhallitukselle. Kantelija on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Kunnanhallitus on 4.1.2016 antanut ratkaisun, jolla oikaisuvaatimus on hylätty. Tähän päätökseen on ollut mahdollista hakea muutosta Y:n hallinto-oikeudelta. Kantelija on ilmoittanut kirjoituksessaan, että hän voisi valittaa hallinto-oikeudelle, mutta on katsonut kunnallisvalituksen tekemisen tarpeettomaksi.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri käsittelee hänelle osoitettuja kirjallisia kanteluja ja viranomaisten ilmoituksia. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta.

Oikeuskansleri ei ole muutoksenhakuviranomainen, eikä hän voi määrätä valvontavaltaansa kuuluvia viranomaisia suorittamaan niiden lainmukaiseen toimivaltaan kuuluvia tehtäviä tietyllä tavalla. Oikeuskansleri voi puuttua lähinnä selkeisiin menettelyllisiin virheisiin, lainmukaisen harkintavallan väärinkäyttöön sekä perus- ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Oikeuskansleri ei voi kumota tuomioistuinten tai muiden viranomaisten ratkaisuja, määrätä niitä muutettavaksi taikka puuttua yksittäisten asioiden käsittelyyn. Viranomaisen päätökseen tyytymättömän tulee käyttää hyväkseen säännönmukaiset muutoksenhakeinot, mikäli hän haluaa saattaa asiansa tuomioistuimen arvioitavaksi.

Edellä mainituilla perusteilla kantelu ei kanslistin toimen henkilövaalivalinnan osalta ole johdanut oikeuskanslerin toimenpiteisiin.

Asiakirjapyynnön käsittely

Kantelija arvostelee X:n kunnanhallituksen menettelyä esittämänsä asiakirjapyynnön käsittelyssä.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Perustuslain 21 §:ssä taataan jokaiselle oikeus hyvään hallintoon sekä oikeus saada perusteltu päätös ja hakea siihen muutosta. Tiedon antamisesta viranomaisen asiakirjasta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) (jäljempänä julkisuuslaki).

Hallintolain (434/2003) 45 § 1 momentin mukaan hallintopäätös on perusteltava. Hallintolain 45 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos päätös koskee kunnallisen monijäsenisen toimielimen toimittamaa vaalia. Varsinaista ansiovertailua ei kantelun tarkoittamassa tapauksessa ole kunnanhallituksen selvityksen mukaan laadittu, vaan valinnan on todettu perustuneen haastatteluihin.

Julkisuuslain 14 §:n mukaan asiakirjan pyytäjälle on aina ilmoitettava kieltäytymisen syy, annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi sekä annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista. Säännös soveltuu myös tilanteisiin, jossa viranomaisen hallussa ei ole pyydettyä asiakirjaa. Sähköpostikirjeenvaihdossa kantelijalle ei ole selkeästi ilmoitettu kieltäytymisen syytä. Sähköposteissa ei ole viitattu kieltäytymisen tueksi lain säännöksiin, vaan ainoastaan todettu valinnan perustuneen haastatteluihin. Kantelijalle ei ole ilmoitettu mahdollisuudesta saattaa asia viranomaisen ratkaistavaksi eikä tiedusteltu, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi. Kantelija ei siten ole saanut asiakirjapyyntönsä valituskelpoista päätöstä.

Kanslistin virkavaalia koskeneen oikaisuvaatimuksen johdosta antamassaan päätöksessä sekä apulaisoikeuskanslerille antamassaan selvityksessä kunnanhallitus on esittänyt kieltäytymisen syyksi sen, ettei kyseistä ansiovertailua ole laadittu. Kunnanhallitus on liittänyt päätöksensä

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

oheen valitusosoituksen. Vaikka valintapäätöksestä ei ole laadittu tarkempia perusteluita sisältävää ansiovertailua, olisi asiakirjojen antamatta jättämisen syy tullut ilmoittaa kantelijalle julkisuuslain edellyttämällä tavalla jo aiemmin ja antaa asiasta valituskelpoinen päätös. Viranomaisen perusteltu ja valituskelpoinen päätös on tehty vasta siinä vaiheessa, kun kantelija on tehnyt virkavaaliasiassa oikaisuvaatimuksen.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan kyseisessä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomaisen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Laissa ei ole nimenomaisesti säädetty siitä, missä ajassa viranomaisen päätös asiakirjapyyntöön on tehtävä sen jälkeen, kun asiakkaalle on ilmoitettu pyydettyjen asiakirjojen antamatta jättämisestä. Lähtökohtana voidaan joka tapauksessa pitää hallintolain 23 §:ssä ilmaistua yleistä viivytyksettömän käsittelyn periaatetta.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän X:n kunnanhallituksen huomiota asiakirjapyyntöä käsittelevä koskevien julkisuuslain säännösten noudattamiseen. Koska kantelija on kuitenkin lopulta saanut asiaansa valituskelpoisen päätöksen, ei kantelukirjoitus anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Esittelijäneuvos

Outi Kostama

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
